

Programma Vrijetijd 2025-2035 – Boekel Beleven

Het college van burgemeester en wethouders van Gemeente Boekel

gelezen de tekstinhoud van "Programma Vrijetijd 2025-2035 – Boekel Beleven" d.d. 14 januari 2025

Overwegende dat:

Besluit;

Artikel I

"Programma Vrijetijd 2025-2035 – Boekel Beleven" opgenomen in Bijlage A wordt vastgesteld.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking per 15-01-2025

Aldus vastgesteld door Gemeente Boekel, 14 januari 2025

*de secretaris,
J.G. Marcic*

*de burgemeester,
C.J.M. van den Elsen*

Bijlage A Bijlage bij artikel I

Programma Vrijetijd 2025-2035 – Boekel Beleven

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en uitgangspunten

De gemeente Boekel is een plattelandsgemeente in het oosten van Brabant, gelegen aan de rand van de Peel. Binnen de gemeente liggen de drie kernen Boekel, Venhorst en Huize Padua. De inwoners van de kernen zijn trots op hun dorp en er is sprake van een hoge sociale samenhang. Ook is er een actief verenigingsleven, waarbij veel evenementen georganiseerd worden, zoals verschillende activiteiten tijdens Carnaval en BoeCult.

Doel van deze gecombineerde visie

De beleidsonderwerpen kunst en cultuur en toerisme en recreatie vertonen in de gemeente Boekel veel overlap. Zowel inwoners als toeristen maken in hun vrije tijd gebruik van de recreatieve en culturele voorzieningen in de gemeente. Toeristen komen naar de gemeente vanwege het aantrekkelijke aanbod, waar kunst en cultuur een belangrijke rol in speelt. En andersom zijn inwoners veelal betrokken bij kunst en cultuur en maken zij net zo goed gebruik van toeristisch-recreatieve voorzieningen als fietspaden en bijvoorbeeld paintball. Oftewel datgene wat mensen (inwoner of toerist) in Boekel ^[1] in hun vrije tijd doen, bestaat voor een groot deel uit het recreatieve en culturele aanbod. De komende jaren wordt dit aanbod steeds belangrijker, zeker gezien Boekel momenteel de sterkst groeiende gemeente in Brabant is ^[2]. Gezien de overlap in beide onderwerpen, en het feit dat er geen (actuele) visie op de onderwerpen is, is het een logische stap om een samenhangende visie op deze onderwerpen op te stellen. Het betreft een visie op hoofdlijnen, met oog voor concrete kansen en uitwerkingen.

Deze visie is ontwikkeld vanuit de volgende uitgangspunten:

- **Niet voor, maar door stakeholders.** We vinden het belangrijk dat de visie samen met verschillende stakeholders is vormgegeven. Dit levert de meeste input op en zorgt – naast draagvlak – ook voor eigenaarschap. Zeker in een gemeente als Boekel waar mensen elkaar goed kennen en de sociale cohesie hoog is, is het belangrijk dat stakeholders zich in deze visie herkennen.
- **In samenwerking met de regio.** De gemeente Boekel is een trotse en zelfstandige gemeente, maar ziet ook het belang van samenwerking met de regio. Zodat ze als gemeente niet alles zelf hoeven te doen, maar slim profiteren van alles wat er rondom Boekel georganiseerd wordt. Van belang is het om als gemeente aan te sluiten bij de regio waar mogelijk en uit te blinken op onderscheidende aspecten.
- **Denken vanuit kansen, rekening houden met trends en ontwikkelingen.** Er komt de komende jaren veel op de gemeente af, maar ook op ondernemers, organisatoren en andere organisaties. Diverse transities, zoals de energietransitie en de mobiliteitstransitie, toenemende regelgeving en demografische ontwikkelingen. Daarom houden we in deze visie rekening met relevante trends en ontwikkelingen die we in de sector en in het land zien gebeuren. Hier proberen we zoveel mogelijk op in te spelen door de kansen te beschrijven die er liggen om de vrijetijdsvoorzieningen en het aanbod in Boekel optimaal te ontwikkelen.

^[1] Wanneer het in deze visie over Boekel gaat, wordt hiermee de gehele gemeente Boekel bedoeld, dus de drie kernen Boekel, Venhorst en Huize Padua.

^[2] <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/4532941/achttien-miljoen-mensen-in-nederland-bekijk-hier-de-groei-in-jouw-gemeente>

1.2 Proces om te komen tot deze visie

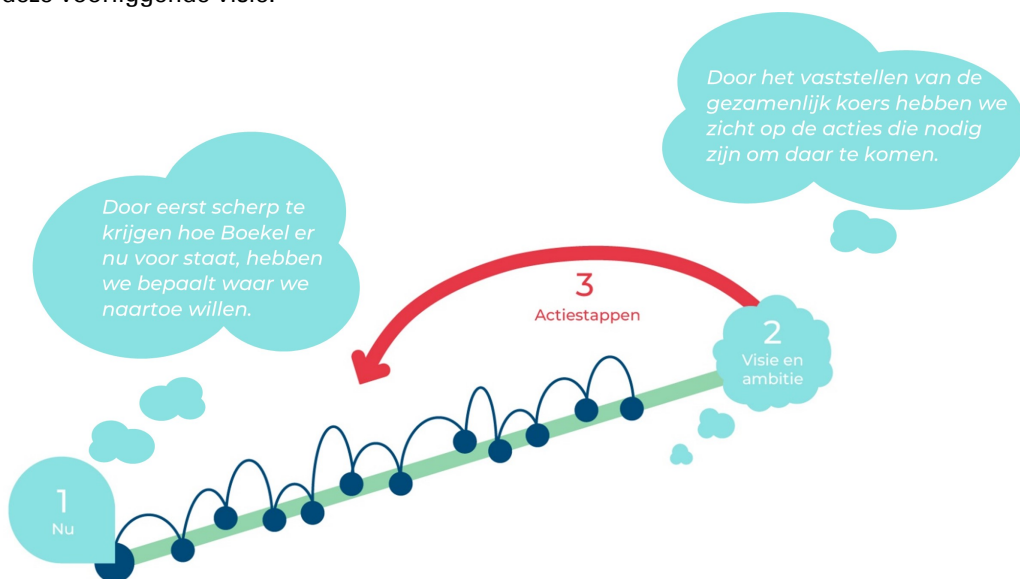
Proces

Deze visie is opgesteld in samenwerking met ondernemers, toeristische organisaties, culturele instellingen, inwoners en andere betrokkenen. De gemeente opereert immers in een speelveld met veel verschillende actoren die allemaal belang hebben bij een florerende vrijetijdssector. Alleen een gezamenlijk traject werkt zodat draagvlak en goede energie ontstaat.

Allereerst heeft een schouw door de gemeente plaatsgevonden, een startgesprek met de betrokken ambtenaren en het college van B&W. Vervolgens is de huidige situatie in beeld gebracht. Hierbij is gebruik gemaakt van bestaande beleidstukken en onderzoeken (zie bijlage 1), aangevuld met analyses en de expertise van Ginder. Deze eerste bevindingen zijn gedeeld en verrijkt tijdens een brede bijeenkomst met de sector in mei 2024 (zie bijlage 2). Daarna zijn nog enkele verdiepende interviews gehouden met:

- Bestemming Noordoost-Brabant
- BoeCult
- Huize Padua
- Fanfare Echo der Peel
- Boekels Ven
- HISWA-RECRON, ondernemersorganisatie voor bedrijven in de recreatie.

Op 10 september is een themabijeenkomst met de gemeenteraad georganiseerd, waar de raad is bijgepraat over de richting van de visie. Opmerkingen en aandachtspunten die hier naar voren kwamen zijn verwerkt in deze voorliggende visie.

2 Sector in beeld

2.1 De maatschappelijke waarde van onze vrijetijdsbesteding

Het ontwikkelen van vrijetijdsvoorzieningen en -aanbod wordt steeds vaker ingezet als een middel om bredere maatschappelijke doelen te behalen. Het heeft naast een economische waarde ook een verbindende en sociale rol.

Vrijetijdseconomie levert een grote bijdrage aan het **Bruto Nationaal Product**, het zorgt voor werkgelegenheid en de inkomsten uit toerisme dragen ook bij aan diverse voorzieningen. Daarnaast levert het een belangrijke bijdrage aan ons **Bruto Nationaal Geluk**. Een kwart van onze tijd bestaat uit vrije tijd^[3]. Mensen hebben een vakantie of (mid)dagje uit af en toe nodig om de dagelijkse drukte achter zich te laten en weer even op te laden.

Een vitaal voorzieningen niveau voor vrijetijd en cultuur is bij uitstek een goed middel voor het op peil houden van het **voorzieningenniveau**. In Nederland is de afgelopen jaren een grote afname van voorzieningen in kleine dorpen en kernen te zien, zoals supermarkten en andere detailhandel. In de gemeente Boekel is deze afname momenteel nog beperkt, maar vanwege het rijke aanbod en de kleine gemeenschap ligt het risico wel op de loer dat dit de komende jaren afneemt.

Ook spelen vrijetijdsvoorzieningen een belangrijke rol bij het **beschermen van de natuur**. Lange tijd was de tendens dat het een negatief effect op de natuur had vanwege de druk op de natuur, maar onderzoek toont aan dat er juist een positieve invloed is op de natuur^[4]. Zo is er in veel toeristische regio's het besef dat ze afhankelijk zijn van kwalitatief mooie natuur en is er daarom ook meer aandacht voor.

Door herbestemming van erfgoed met een toeristisch-recreatieve functie of door inkomsten uit toerisme en recreatie te benutten voor instandhouding en restauratie van cultuur en erfgoed kan toerisme en recreatie een belangrijke bijdrage leveren aan het **behouden en/of versterken van cultuur en erfgoed**.

De **maatschappelijke waarde** van kunst en cultuur is groot. De Museumvereniging hanteert vijf waarden die gezamenlijk de maatschappelijke waarde beschrijven:

- Verbindende waarde; kunst en cultuur zorgt dat mensen op diverse manieren samenkomen- en werken.
- Collectie waarde; objecten en items worden bewaard, onderhouden en beschermd voor langere tijd.
- Educatieve waarde; door kunst en cultuur toegankelijk te maken voor een brede doelgroep draagt het bij aan (leer)ontwikkeling.
- Belevingswaarde; het aantrekkelijk tentoonstellen van kunst en cultuur is belangrijk en vraagt om een verhalende lijn.
- Economische waarde; kunst en cultuur draagt, mits goed ingezet, bij aan de (economische) vitaliteit van een regio.

Vrijtijdsvoorzieningen en (culturele) evenementen maken een gebied aantrekkelijker en interessanter voor **(jonge) mensen** om te wonen en werken. Dit vergroot niet alleen de werkgelegenheid, maar creëert ook een dynamische en levendige gemeenschap en een gebalanceerde demografie.

^[3] Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) (2020). *De sociale staat van Nederland, geraadpleegd via* <https://digitaal.scp.nl/ssn2020/vrije-tijd/>

^[4] Centre of Expertise. *Leisure, tourism & hospitality (CELTH) (2021). Maatschappelijke Waarde van Toerisme en Recreatie*

2.2 Aanbod analyse

Het is belangrijk om een goed beeld te schetsen van het huidige aanbod op het gebied van vrijetijdsvoorzieningen. In dit hoofdstuk is een analyse gemaakt op drie beleidsgebieden: verblijfsrecreatie, dagrecreatie en het culturele aanbod.

Verblijfsrecreatie^[5]

In 2023 waren er ruim 39.000 toeristische overnachtingen in Boekel^[6]. In de gemeente Boekel zijn er ongeveer 10 B&B's, enkele groeps-accommodaties en 3 minicampings te vinden. Dit zijn vormen van verblijfsrecreatie die relatief snel en makkelijk kunnen openen of stoppen. De enige grootschalige aanbieder van verblijfsaccommodaties is het Boekels Ven. Zij hebben plannen om de camping met chalets om te bouwen naar een bungalowpark. Met het huidige aanbod zal er vooral interesse zijn vanuit de leefstijlen Rustzoeker en Verbindingszoeker (zie volgende pagina voor meer informatie). Zij gaan voor een gemoeidelijke sfeer en kiezen vaker voor rustige verblijfsrecreatie.

Dagrecreatie

Wandelen en fietsen zijn verreweg de meest populaire vormen van recreatie in de gemeente Boekel. De rust en ruimte in de gemeente maakt dit een aantrekkelijke plek om dergelijke routegebonden activiteiten te ondernemen, voor inwoners en toeristen. De nieuwe rondweg doorkruiste echter een heel aantal fiets- en wandelroutes, waardoor in het afgelopen jaar verschillende routes zijn verlegd en omgeleid. Naast de routegebonden recreatie zijn er ook locatiegebonden aanbieders te vinden. Daarbij is natuurrecreatie een belangrijke pijler, met de Perekker, de Voskuilenheuvel en het bosgebied rond Boekels Ven. Ander aanbod is wat meer gefragmenteerd gesitueerd binnen de gemeente, zoals de Paintball Games Venhorst, Crosscircuit Bezuidenhout of het Kabouterpad. In de regio is wel grootschaliger dagrecreatief aanbod te vinden, zoals pretpark BillyBird Hemelrijk en Dierenpark Zie-Zoo.

Levendig Landgoed Huize Padua

GGZ instelling Huize Padua heeft een gebiedsvisie ontwikkeld voor een toekomstbestendig bestaan van het landgoed. In deze visie wordt de hoofdfunctie als psychiatrische zorginstelling gecombineerd met openstelling van het landgoed voor recreanten.

Recreatieve ontwikkelingen op het landgoed

Huize Padua ziet vele kansen om het toerisme en recreatie voor de omgeving te versterken. Er lopen momenteel al recreatieve routes over het terrein en ze zien kansen om het terrein meer openbaar toegankelijk te maken inclusief passende recreatieve voorzieningen.

Cultureel aanbod

Culturele evenementen zijn goed vertegenwoordigd in de gemeente Boekel. Met, door vrijwilligers georganiseerde, evenementen als BoeCult, de Auwerwetse Boekelse Oogstdag, de carnavalsvieringen en andere kleinschaligere festiviteiten bestaat er een jaarrond programma.

Op gebied van kunst en cultuur is het aanbod vooral gericht op cultuurparticipatie, zoals toneel-, zang-, muziek- en andere amateurkunstverenigingen. Daarvoor zijn de faciliteiten en accommodaties beschikbaar binnen de gemeente. De verenigingen kunnen terecht in de dorpshuizen, in Venhorst is er zelfs capaciteit voor een volwaardig theater. Cultuurhistorische activiteiten worden bijgehouden door een actieve heemkundekring en ook Museum de Kluis op Huize Padua draagt daar aan bij. Bijna al het aanbod op cultureel gebied wordt onderhouden en gerund door vrijwilligers.

Werkgelegenheid

In 2023 waren er in de gemeente Boekel circa 4.030 banen in totaal, waarvan 200 binnen het domein Recreatie & Toerisme (inclusief cultuur en horeca)^[7]. De directe werkgelegenheid is daarmee 5,0%, wat lager is dan het landelijke gemiddelde in de sector (6,6%). Dit is logisch te verklaren omdat er in Boekel veel met vrijwilligers gewerkt wordt en het commerciële aanbod relatief bescheiden is.

^[5] Meer informatie over bezettingsgraden in bijlage 3

^[6] Op basis van cijfers van de toeristenbelasting.

^[7] LISA 2023, het werkgelegenheidsregister van Nederland

2.3 Belangrijke doelgroepen

De belangrijkste doelgroep van de gemeente is de eigen inwoner en de regio inwoner. Ruim 60% van de recreatieve bestedingen wordt namelijk gedaan door de eigen inwoners en zo'n 30% door inwoners uit omliggende gemeenten (bron: Koopstromenonderzoek 2021). Voor culturele voorzieningen zal dit vergelijkbaar zijn of zelfs een groter aandeel van de inwoners uit Boekel. Daarnaast zijn er ook nog de verblijfgasten die op een camping of B&B in Boekel (of de regio) verblijven. De belangrijke doelgroepen beschrijven we aan de hand van kenmerken van de Leefstijlvinder. Meer informatie over dit model is te vinden in bijlage 4.

De Verbindingszoekers

Het huidige aanbod in Boekel sluit over het algemeen al goed aan op de wensen van de Verbindingszoeker. Zij zijn graag in de natuur en maken veel gebruik van de wandel- en fietsroutes in de gemeente. Daarnaast combineert de Verbindingszoeker dergelijke routegebonden activiteiten graag met het bezoeken van (streek)musea. Een bezoekje aan Museum de Kluis is dus zeker interessant voor deze doelgroep. De Verbindingszoeker zet zich daarnaast ook graag in binnen het (culturele)verenigingsleven als vrijwilliger. Dat is iets waar de kunst en cultuur invulling binnen de gemeente Boekel ook op draait. De initiatieven komen vaak vanuit de eigen inwoners zelf en worden met hun inzet omhoog gehouden. Ook bezoekt de Verbindingszoeker graag het theater of muziektredens. De programmering in de Horst en Nia Domo is daarom belangrijk om deze doelgroep te bedienen.

PROGRAMMA VRIJETIJD

Ik ben op zoek naar een gemoedelijke en authentieke sfeer. De natuur intrekken doe ik graag om ook meer over de omgeving te ontdekken. Ik ben erg actief in het verenigingsleven en bezoek ook regelmatig een culturele voorstelling. Als ik op vakantie ga, verblijf ik graag in een B&B, lekker kleinschalig!

De Harmoniezoekers

De Harmoniezoeker gaat liefst samen met het gezin op pad. Deze doelgroep zoekt dan ook activiteiten die voor het hele gezin leuk zijn. Op steenworp afstand van Boekel en Venhorst zijn bijvoorbeeld BillyBird Hemelrijk en Dierenpark ZIE-ZOO te vinden. Dergelijke activiteiten passen goed bij de voorkeuren van de Harmoniezoeker. Maar ook kleinschaliger aanbod waar gezinnen met kinderen zich kunnen vermaken vinden ze leuk, zoals een speeltuin of themaroutes in de natuur speciaal voor kinderen. Een passend voorbeeld in Boekel is de route bij de Perekker waar kinderen op een interactieve en digitale manier meer leren over het verhaal van de peelrandbreuk.

Ik vind het belangrijk om tijd met anderen door te brengen. Daarom ga ik graag samen met mijn gezin op pad om leuke dingen te doen. Gezelligheid met elkaar staat voorop. Dit zoek ik ook in het verenigingsleven van mijn dorp. Tijdens een vakantie slaap ik het liefst met z'n allen in een huisje op een vakantiepark, gezellig toch?!

3 Perspectief

3.1 Trends en ontwikkelingen toerisme en recreatie

In Nederland zijn een aantal trends en ontwikkelingen gaande die van invloed zijn op toerisme en recreatie. In bijlage 5 is meer informatie te vinden.

Demografische druk en hogere besteding 65-plussers

In Nederland is er sprake van vergrijzing (meer mensen van 65 jaar en ouder) en ontgroening (minder mensen t/m 18 jaar). De verwachting is dat de demografische druk in Nederland de komende jaren zal toenemen, dit geldt ook voor Boekel. In de meest recente CBS-cijfers over de inwonerssamenstelling van de gemeente Boekel blijkt dat de demografische druk iets hoger ligt dan gemiddeld in Nederland. Dit vraagt om een specifieke invulling van het aanbod van vrijetijdsvoorzieningen. Daarnaast nemen de uitgaven van 65-plussers ook toe. Hun bestedingsvermogen is namelijk hoog. En er zitten steeds meer tweeverdieners bij ten opzichte van een aantal jaar geleden. Dit biedt ook kansen voor Boekel.

We gaan vaker, korter en op wisselende momenten op vakantie.

De gemiddelde verblijfsduur per vakantie daalt. Dit geldt voor zowel het inkomende vakantieverkeer als het binnenlandse vakantieverkeer. Echter, mensen kiezen er wel voor om vaker op vakantie te gaan. Niet alleen in de zomervakantie, maar ook in het voor- en naseizoen. De coronapandemie heeft Nederlanders bewust gemaakt van de mogelijkheden in eigen land.

Brede welvaart en inclusiviteit

In Nederland is sinds enkele jaren meer aandacht voor brede welvaart. Deze trend zet zich ook door in het toerisme en recreatie. Toerisme en recreatie moeten niet alleen zorgen voor meer bestedingen, maar ook bijdragen aan de welvaart in brede zin. Denk bijvoorbeeld aan een hoog voorzieningenniveau tot aan maatschappelijk verantwoord ondernemen met de creatie van toekomstbestendige banen. Inclusiviteit is daarnaast een factor die belangrijk is voor een toekomstbestendig bedrijf en gastvrije regio.

Authentieke beleving staat centraal

Mensen vinden het steeds belangrijker om echt uniek te zijn. Steeds vaker maken we écht onze eigen afweging, ook in het kiezen van onze vrijetijdsbesteding. In het aanbod is te zien dat er steeds nieuwe en bijzondere organisaties en bedrijven ontstaan, door die vraag. Mensen willen hun tijd steeds vaker zinvol invullen: veel doen in weinig tijd. Het vraagt om een intensieve beleving die relatief kort is. Het liefst ook nog binnen handbereik en in de buurt, waardoor cultuur, toerisme, sport en recreatie steeds meer worden gecombineerd. Het DNA van de regio is hierbij essentieel voor de authenticiteit en beleving en vormt steeds vaker de basis voor profilering en positionering, ook in de vrijetijdsmarkt.

Transitie agrarische sector

Het leven is druk en hectisch. Er is steeds meer behoefte aan rust, vertraging, gemoedelijkheid en een groene omgeving. De trek naar - en de aantrekkelijkheid van - het platteland neemt daardoor toe. De transitie van de agrarische sector is gaande, om de primaire sector levensvatbaar en aantrekkelijk te houden. Door de aantrekkingskracht van het buitengebied, kan vrijetijdsaanbod bijdragen aan de transitie.

3.2 Trends en ontwikkelingen kunst en cultuur

In Nederland zijn een aantal trends en ontwikkelingen gaande die van invloed zijn op de kunst- en cultuursector. In bijlage 6 is meer informatie te vinden.

Participatie en bezoek herstelt, maar blijft onder druk

De cultuurparticipatie in Nederland zakte tijdens de coronapandemie tijdelijk in, maar herstelde zich in 2022 bijna tot het niveau van voor corona (2018/2019). In 2022 bezocht 87 procent van de Nederlanders één of meerdere culturele activiteiten, bijna gelijk aan de 90 procent in 2018. Het aantal bezoeken per persoon bleef echter lager: 16 in 2022 tegen 18 voor corona. Erfgoedbezoeken zijn snel terug op niveau gekomen, terwijl kunstbezoeken, vooral film, nog achterblijven. Bibliotheekbezoek is ook nog niet volledig hersteld, met 34 procent in 2022 tegen 40 procent in 2018. De consumptie van cultuur, zoals lezen en muziek luisteren, bleef stabiel en vertoonde zelfs positieve trends richting digitale vormen. Ook actieve cultuurbeoefening vertoont tekenen van herstel, met hogere participatie in podiumkunsten en beeldende kunst in 2022 vergeleken met 2018.

Toename financieel-organisatorische problemen

De culturele sector in Nederland kampt met financiële moeilijkheden door afnemende subsidies en stijgende kosten, verergerd door de coronapandemie. Ondanks de erkenning van de waarde van kunst en cultuur in onderwijs, mentale gezondheid, stedelijke vernieuwing en de lokale economie, dreigen bezuinigingen. Het Berenschot rapport 'In de schijnwerpers' toont dat de inkomsten van de sector minder snel

stegen dan het BBP en de overheidsuitgaven. Door toenemende wettelijke eisen en regelgeving is professionele ondersteuning vaak noodzakelijk, maar onbetaalbaar. De zoektocht naar nieuwe verdienmodellen vraagt veel tijd en middelen, die er bij vrijwilligersorganisaties vaak niet zijn.

Cultuur voor een bredere doelgroep toegankelijk

De afgelopen jaren is de 'cultuurparticipatie' toegenomen. Steeds meer mensen zijn geïnteresseerd in de cultuursector. De waarde van cultuur wordt vaker aangetoond en de kosten t.o.v. de baten worden positiever. Ook het feit dat mensen in hun vrije tijd graag betekenisvol recreëren speelt mee. Mensen willen ook in hun vrije tijd graag leren en deze nuttig doorbrengen. Cultuur helpt hierbij. De overheid, die de cultuursector de afgelopen jaren steeds vaker tegemoet kwam, speelt hierin een grote rol. Dat beleid is nu echter onzeker. Bij de vorming van het huidige kabinet is voorgesteld om de BTW op culturele activiteiten te verhogen. Dit zal juist gaan zorgen voor minder toegankelijkheid voor veel doelgroepen.

Afhankelijkheid vrijwilligers is groot, binding neemt af

In de Nederlandse sector 'kunst en cultuur' neemt de ondersteuning door vrijwilligers af, ondanks een grote afhankelijkheid. Vrijwilligerswerk in de sector herstelde na de coronapandemie tot het niveau van 2012, maar de dynamiek is sterk veranderd waardoor er in aantallen meer vrijwilligers nodig zijn. Door latere pensioenleeftijden en meer zorgtaken neemt de tijdsinzet per vrijwilliger namelijk af. Ook bij jongere vrijwilligers zien we de nodige uitdagingen, met name dat ze sneller wisselen van organisatie en minder lang betrokken blijven. Culturele instellingen moeten daardoor nieuwe strategieën ontwikkelen om voldoende vrijwilligers te werven, opleiden en behouden. Wat echter wel opvalt is dat de vrijwilligersparticipatie in niet-stedelijke gemeente, zoals Boekel, hoger is dan in stedelijke gebieden. Dit komt met name doordat inwoners van niet-stedelijke gebieden elkaar beter kennen en meer betrokken zijn.

3.3 Wat vinden de inwoners van Boekel?

Voor het opstellen van deze visie is een inwonersenquête gehouden, waaraan meer dan 200 respondenten hebben deelgenomen. De belangrijkste resultaten worden hier beschreven; meer informatie over is te vinden in bijlage 7.

Boekel is een actieve, gastvrije en zelfstandige gemeente

In de eerste plaats werden inwoners gevraagd om Boekel in drie woorden te omschrijven. Uit de reacties blijkt dat de kernwoorden van de gemeente, namelijk 'actief' en 'gastvrij', beide vaak terugkomen. Deze woorden benadrukken de dynamische en open sfeer die de inwoners ervaren in hun gemeente.

Een ander opvallend woord is 'veel', dat vaak betrekking heeft op het grote aantal activiteiten die worden georganiseerd in de gemeente. Dit suggereert dat er een breed scala aan recreatieve- en culturele activiteiten beschikbaar is, iets wat duidelijk gewaardeerd wordt door de inwoners. Bovendien wordt de zelfstandigheid van de gemeente vaak genoemd als een positief aspect, wat aangeeft dat de inwoners trots zijn op de autonomie en eigenheid van Boekel.

Fietsen en wandelen op één in vrijetijdsbesteding

Op de vraag wat bewoners vaak in hun vrije tijd ondernemen zijn twee activiteiten populair: wandelen en fietsen staan met stip op één. Het benadrukt tevens het belang van goed onderhouden en aantrekkelijke fiets- en wandelroutes binnen de gemeente. Het is daarom wel opvallend dat op dit moment 21% van de inwoners (zeer) ontevreden is over de wandel- en fietspaden, daarnaast gaf 38% aan neutraal te zijn in tevredenheid.

Inwoners over het algemeen tevreden over het vrijetijdsaanbod

Over het algemeen is men tevreden, vooral wat betreft het aanbod van culturele evenementen. Dit suggereert dat het huidige beleid en de initiatieven op het gebied van (culturele) evenementen aansluiten bij de wensen en behoeften van de inwoners. Wel ervaren inwoners ook overlast van het geluid en de drukte, daarnaast vragen ze om meer diversiteit in programmering (muziekkeuze) van evenementen. Meer dan 60% van de inwoners geeft aan niets te missen in het huidige totale vrijetijdsaanbod, wat wijst op een breed gedragen tevredenheid. Echter, de 40% die wel iets mist, verwijst voornamelijk naar zwemmogelijkheden, goede fiets- en wandelroutes, een multifunctioneel natuur/wandelpark met diverse activiteiten en/of (binnen)speeltuinen.

Visie moet breed gedragen voordelen bieden

Inwoners benadrukken het belang van het versterken van het natuurlandschap, winkelveorzieningen en de fiets- en wandelpaden in de toekomstige visie van de gemeente. Daarnaast beschouwt 24% van de respondenten het versterken van het (historische) verhaal van Boekel als een belangrijk punt. Dit suggereert dat er een sterke interesse is in het behoud en de promotie van het culturele erfgoed van de gemeente. Inwoners staan ook positief tegenover het aantrekken van meer toeristen; ruim 56% is het hier (helemaal) mee eens en 32% is 'neutraal'. Dit duidt op een open houding ten opzichte van toeristische groei, mits dit ook voordelen oplevert voor de inwoners. Het is daarom belangrijk dat zij meer profiteren van de voordelen van toerisme en recreatie. Momenteel zijn veel inwoners neutraal of zelfs ontevreden over de mate waarin zij profiteren van deze vrijetijdssector.

3.4 Samenvattende analyses

SWOT analyse

Sterkte

- Landelijk, plattelandskarakter.
- Gastvrijheid en gemoedelijkheid.
- Sterk ontwikkeld verenigingsleven, o.a. carnaval, koren, theater
- Aanwezigheid meerdere (culturele) accommodaties: Nia Domo (incl. bibliotheek), gemeenschapshuis de Horst, voormalige Sint Janschool, de Basement.
- Veel evenementen gedurende het hele jaar, zowel groot als klein.
- Ligging in nabijheid van drie grote steden.

Zwakte

- Accommodaties grotendeels verouderd, weinig budget voor vernieuwing/verbetering.
- Weinig verblijfs capaciteit en weinig diversiteit hierin.
- Ontbreken van een eigen toeristisch bezoeks motief, geen toeristische trekkers (bijv. op gebied van dagrecreatie). Er wordt nog teveel binnen de gemeentegrenzen gekeken en te weinig naar de regio (in de regio is veel interessant aanbod, wat Boekel niet zelf hoeft te hebben).
- Ontbreken van professioneel (aangestuurd) cultuuraanbod, aanbod erg afhankelijk van vrijwilligers/eigen inwoners.

Bedreiging

- Beperkte kritische massa, waardoor de drempel om iets te beginnen of uit te breiden vaak te hoog is. Dit komt mede door het versnipperde aanbod, waardoor het lastiger is om de kritische massa te bereiken.
- Niet-toeristisch gebruik van verblijfsaccommodaties.
- Vergrijpende bevolking (o.a. effect op vrijwilligers en draagvlak voorzieningen).
- Mogelijke bezuinigingen op lokaal niveau en btw-verhoging op landelijk niveau.
- Toenemende wet- en regelgeving en te kleine ambtelijke capaciteit waardoor ontwikkelingen (kunnen) stagneren.
- Oplopende kosten van beheren van accommodaties (o.a. (groot-) onderhoud, stijgende energieprijzen).

Kans

- Uitvoeren van visie de Groene Ladder (o.a. voor meer openbaar toegankelijke natuur, denk aan Natuurpark en Educatief Natuurcentrum de Perekker).
- Huize Padua doorontwikkelen voor meer publieke toegankelijkheid en beleefbaarheid.
- Transitie landbouw (omvorming en/of recreatief medegebruik plattelandsgedebied).
- Mogelijke UNESCO status Geopark Peelhorst en Maasvallei/ ligging nabij Peelrandbreuk.
- Vertellen van de verhalen van het Land van Ravenstein.
- Kunst en cultuur inzetten om andere maatschappelijke doelen te halen en te integreren in het toeristisch-recreatief product, o.a. met kunst in de openbare ruimte, educatieve activiteiten en de profilering van de gemeente.
- Ruimte en draagvlak voor meer toerisme.

17

Confrontatiematrix

Groeien (SxK)

- Ruimte benutten om een **groengebied** van omvang te ontwikkelen met recreatiemogelijkheden, waarin de Perekker, Boekels Ven en Huize Padua een plek krijgen. Zowel voor eigen (toekomstige) inwoners als bezoekers van verder weg.
- **Routes** aanleggen en/of omleggen langs culturele instellingen, welke als pauzeplek kunnen fungeren.
- Bijzonder **cultureel aanbod uitbouwen** zodanig dat dit ook voor bezoekers van buiten de gemeente interessant/extra bezoeks motief wordt bijv. door kunst in de openbare ruimte.

Versterken (ZxK)

- Extra accenten in Groene Ladder waardoor dit gebied dusdanig aantrekkelijk wordt dat het ook nieuwe bezoeks motieven aanwakkert om het gebied te gaan bezoeken. Dit vraagt wel om bijzonder en onderscheidend aanbod (ligt in verlengde van strategie groeien).
- Ondersteunen van professionalisering van ondernemers en organisaties om het aanbod in de gemeente te versterken.
- Aanbod wat er is met elkaar verbinden.
- Samenwerking met de regio meer opzoeken.

Verdedigen (SxB)

- Zet in op het behouden van het huidige aanbod, door:
 - Voldoende ondersteuning (professioneel, ambtelijk en financieel). Zo kunnen bedreigingen ondervangen worden.
 - Te zoeken naar mogelijkheden om voorzieningen te bundelen of te zoeken naar andere vormen van exploitatie, met behoud van de functies (voorbeeld: het Kulturhus Holten).

Veranderen (ZxB)

- Omvorming verouderde verblijfsaccommodaties en dagrecreatief aanbod naar kwaliteitsaanbod (bijv. kwalitatief goede horeca, bungalows) waardoor deze meer toeristisch en meer jaar rond benut wordt.
- Capaciteit of financiële middelen beschikbaar stellen om culturele organisaties in stand te houden of door middel van een nieuwe commerciële exploitatie.

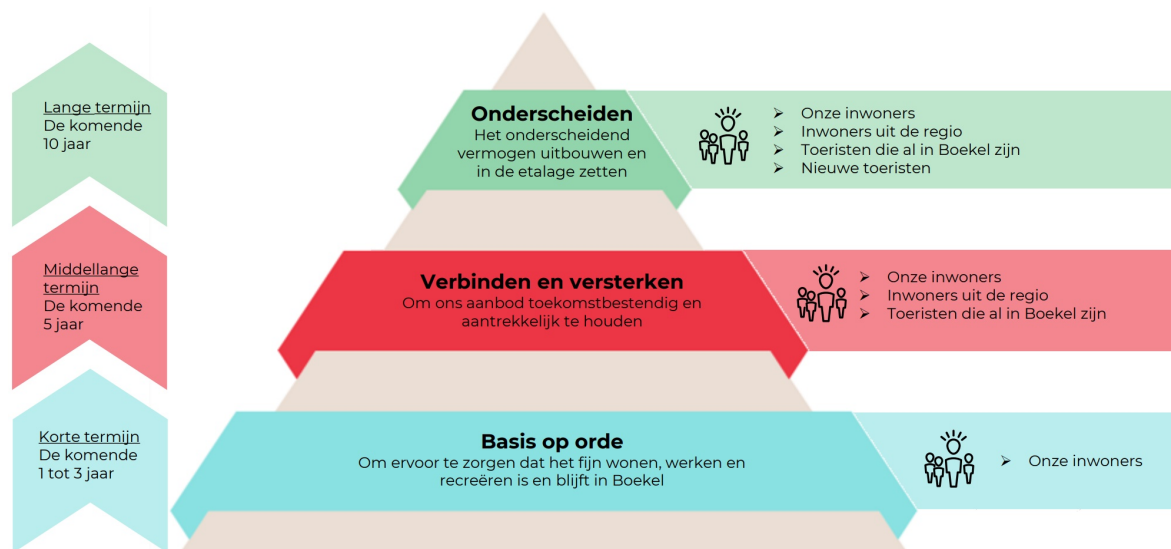
4 Visie

4.1 Onze ambitie voor 2035

Boekel is een aantrekkelijke gemeente om te **recreëren** en **verblijven**, waar zowel inwoners als toeristen graag hun vrije tijd doorbrengen. We zijn trots op onze **gastvrijheid** en ons **actieve verenigingsleven**.

Samen zorgen we ervoor dat er voor elke inwoner en toerist wat te doen is in Boekel, **van jong tot oud**. We beginnen bij de **basis**, zodat het aanbod wat we hebben behouden blijft. We koesteren onze **actieve gemeenschap, vrijwilligers en ondernemers**. We vinden het belangrijk dat **iedereen** mee kan doen en dat inwoner en toerist weet wat er te doen is in onze gemeente. We werken toe naar een **onderscheidend** profiel van Boekel, met elementen uit de Peelrandbreuk en kunst in het landschap. Passend binnen de regio en bij ons karakter.

4.2 De strategieën in beeld

Strategielijn 1. Basis op orde

Doel: tevreden en betrokken inwoners

De 'Basis op orde' richt zich op het orde houden van het vrijetijdsaanbod in de gemeente Boekel, om zo allereerst een aantrekkelijke gemeente om te recreëren en verblijven te zijn voor onze eigen inwoners. Dit betekent dat we aan de ene kant inzetten op het behouden van ons huidige vrijetijdsaanbod en aan de andere kant een slag maken met het op orde brengen van de recreatieve infrastructuur.

Wat gaan we doen?

- We zetten in op het behouden van ons huidige vrijetijdsaanbod door ondersteuning te bieden waar passend. We zien het belang van de (culturele) accommodaties primair voor onze eigen inwoners en daarnaast ook voor de bezoekers van buiten. Samen met accommodaties die een belangrijke bijdrage leveren aan het vrijetijdsaanbod, zowel voor onze inwoners als voor bezoekers, zoeken we naar manieren om toekomstbestendig te blijven of worden.
- Ook vinden we cultuurparticipatie van onze eigen inwoners belangrijk. We stimuleren het gebruik van lokale culturele activiteiten onder nieuwe en bestaande inwoners, zodat er ook voldoende nieuwe aanwas bij verenigingen is. En we blijven inzetten op cultuuronderwijs op scholen, zodat kinderen kennismaken met muziek, toneel, beeldende vorming etc.
- We koesteren de inzet en betrokkenheid van alle vrijwilligers in de gemeente Boekel. Om verenigingen en hun vrijwilligers te ondersteunen en professionaliseren organiseren we jaarlijks een netwerkbijeenkomst over een relevant onderwerp. Hierbij denken we aan bijeenkomst rondom een thema, zoals fondsenwerving, regelgeving, etc. We peilen bij vrijwilligers welke behoefte er is voor bepaalde onderwerpen. We brengen de recreatieve infrastructuur op orde. Dit doen we door het onderhouden en, indien nodig, omleggen en aantrekkelijker maken van wandel- en fietspaden en routenetwerken. Hiermee houden we oog voor een van de belangrijkste recreatieve (maar ook duurzame) activiteiten binnen de vrijetijdsbesteding van onze eigen inwoners. Ook blijven we inzetten op het onderhouden van de kunstwerken in de openbare ruimte en het onderhouden van de speelvoorzieningen.
- Het aanbod wat we hebben moet ook digitaal gevonden worden. Dit doen we door de samenwerking met Den Bosch Region voort te zetten. We zien hier de meerwaarde van in, aan de ene kant omdat toeristen en recreanten niet in gemeentegrenzen denken en aan de andere kant omdat het kosten-efficiënter is. Maar ook qua aantrekkelijkheid en aansluiting van het aanbod past Den Bosch Region het best bij onze eigen waarden. Daarom blijven we aangesloten bij Den Bosch Region met onze eigen pagina over Boekel. We zorgen ervoor dat de Boekelse pagina up to date is.

De uitvoering van deze strategielijn is een absolute **randvoorwaarde** om het aanbod in de gemeente op peil te houden. De volgende strategieën bouwen hierop voort. Het is dan ook belangrijk om op te merken dat alleen de uitvoering van deze eerste strategielijn op lange termijn niet of nauwelijks extra impulsen zal opleveren. Het bewaakt de status quo en zal deze mogelijk licht verbeteren, maar om in te zetten op een aantrekkelijker vrijetijdsaanbod voor inwoners en toeristen en een extra impuls voor de gemeente is de uitvoering van de volgende strategielijnen noodzakelijk.

Strategielijn 2. Verbinden en versterken

Doel: inwoners uit Boekel en de regio beter bedienen en toeristen langer vasthouden.

Voor een kleine gemeente als Boekel is er, zeker op cultureel vlak, al best wat aanbod. Het verenigingsleven is actief, er worden jaarrond (culturele) evenementen georganiseerd en er zijn interessante verhalen te vertellen over de cultuurhistorie, bijv. in Venhorst of Huize Padua. Dit aanbod is echter voor een deel verouderd, vaak sterk afhankelijk van (vergrijzende) vrijwilligers en veelal versnipperd. We zetten daarom in op het versterken en verbinden van bestaand aanbod en staan open voor nieuw, kleinschalig aanbod, passend bij de kansrijke doelgroepen (zie hoofdstuk 2.3). Met als doel om onze eigen (nieuwe) inwoner (en die uit omliggende gemeenten) beter te bedienen en toeristen in onze gemeente langer vast te houden.

Wat gaan we doen?

- We verbinden en vergroten de vindbaarheid van al het aanbod in de gemeente om onze inwoners en bezoekers beter te bedienen. Dit doen we allereerst door het opstellen van een aantrekkelijke evenementenkalender. Deze is digitaal te vinden, maar ook maken we een fysieke folder die verspreid wordt onder onze inwoners en bezoekers, o.a. bij verblijfsaccommodaties, Nia Domo en de Horst. Ook verspreiden we de folder onder onze nieuwe inwoners, middels het welkomstpakket. De online vindbaarheid is ook een belangrijk aandachtspunt.
- Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid voor een of meerdere kleine fysieke informatiepunten, bij voorkeur bij bestaande ondernemers of organisaties. We zoeken de juiste partners en pakken als gemeente een coördinerende rol. De uitvoering ligt bij ondernemers, verenigingen en andere organisaties.
- Samenwerking met de regio. We zijn als gemeente Boekel geen eiland op zichzelf en zien kansen om te profiteren van onze regio.
- Op het gebied van toerisme en recreatie blijven we betrokken bij de verhaallijnen die aansluiten bij het Boekels profiel. Een van de thema's die goed past bij de profilering van de gemeente Boekel is 'voedsel(productie)', waarbij we open staan voor nieuw aanbod wat hierop aansluit. We zien kansen voor onze lokale boerderijen om hierop aan te sluiten, aanhakend op de trends van toenemende populariteit van agrotourisme en duurzaamheid binnen de kortere voedselketens (van boer naar consument).
- Het Land van Ravenstein is een interessante regio waar Boekel zich in het zuidelijkste puntje bevindt. Waar mogelijk sluiten we aan op bestaande routes van het Land van Ravenstein. We zien ook volop kansen in de ontwikkeling van het Geopark Peelrand en Maasvallei. Deze thema's sluiten goed aan op het natuurlijke en plattelandskarakter van Boekel.
- We zetten in op het versterken van de kwaliteit van ons huidig aanbod en staan open voor nieuw aanbod:
 - **Kunst:** we vinden kunst in de openbare ruimte belangrijk en zien de meerwaarde voor onze profilering. De kunstroute die we hebben verbinden we met andere lokale en/of regionale initiatieven.
 - **Cultuur:** op het gebied van culturele evenementen ondersteunen we de belangrijke, beeldbepalende evenementen in de gemeente, zoals Boecult. Daarbij is aandacht op gebied van duurzaamheid (bijvoorbeeld afvalreductie) een belangrijke voorwaarde. Daarnaast verkennen we de behoefte van onze inwoners naar een meer diverse programmering. We staan open voor nieuwe culturele initiatieven.
 - **Dagrecreatie:** we staan open voor nieuw dagrecreatief aanbod. Zo zien we kansen voor een horeca onderneming Venhorst, bijv. door de mogelijkheden te onderzoeken om een commerciële functie bij De Horst te beginnen. Ander nieuw aanbod moet passen bij de kansrijke doelgroepen en het gastvrije en actieve karakter van de gemeente Boekel en bij voorkeur onderdeel zijn van de visie De Groene Ladder. Denk hierbij aan sport- en spelvoorzieningen voor jong en oud. Een inspirerend voorbeeld zien we in Het Motorikpark, een bewegingsconcept uit Oostenrijk. Dit is een goed voorbeeld om alle generaties op een uitdagende, maar laagdrempelige manier aan het bewegen te krijgen. Dit vergroot de aantrekkelijkheid van onze leefomgeving en tegelijkertijd de recreatiemogelijkheden.
 - **Verblijfsrecreatie:** we zetten in op het toeristisch gebruik van verblijfsaccommodaties. We staan open voor het toevoegen van uniek en onderscheidend verblijfsaanbod, qua karakter

en schaal passend bij de gewenste doelgroepen voor de gemeente Boekel (de Verbindingszoekers en Harmoniezoekers).

Strategielijn 3. Onderscheiden

Doel: nieuwe bezoekmotieven creëren

Gemeente Boekel ligt op een interessante plek in Brabant: onderdeel van de regio Noordoost Brabant, behorend tot het Land van Ravenstein en liggend aan de Peel. Daarnaast heeft Boekel een centrale ligging tussen enkele grotere steden. Dit maakt gemeente Boekel een fijne uitvalsbasis om de regio te ontdekken, maar zorgt er ook voor dat een eenduidig profiel ontbreekt. Daarom zetten we in op het vertellen van ons eigen verhaal. Vanuit dit verhaal kijken we welke samenwerkingen daarbij passen. We doen dit om de trots van onze eigen inwoners te vergroten en een nieuwe bezoekmotief voor bezoekers van buiten te creëren.

Wat gaan we doen?

- We ontwikkelen extra bezoekaanleidingen vanuit ons plattelandskarakter, inspelend op kansrijke trends. Zo zien we kansen vanuit recreatief oogpunt in de agrarische transitie en/of het ontwikkelen van duurzame recreatieve nevenactiviteiten bij plattelandsbedrijven.
- Ook zetten we verder in op het ontwikkelen van kunst in de openbare ruimte. Hiermee vertellen we ook het verhaal van Boekel, bijv. door het combineren van de poëzie route met kunst in de openbare ruimte en de koppeling te maken met toerisme en recreatie. We sluiten aan op bestaande initiatieven, zoals de kunstroute bij Huize Padua, en ontwikkelen waar mogelijk nieuwe routes.
- We zetten in op het verhaal van de Peelrandbreuk. Dit doen we al vanuit onze samenwerking in het Geopark Peelhorst en Maasvallei en breiden we uit door de mogelijkheden voor een bezoekerscentrum te onderzoeken. We zetten in op aansluiting binnen de bestaande verhaallijnen van verschillende organisaties, zoals Den Bosch Region. Als stip op de horizon zien we kansen in de realisatie van een Natuurpoort, bijv. bij het Boekels Ven of bij Landgoed Huize Padua. Eventueel gekoppeld aan een bezoekers- en/of educatiecentrum voor het Geopark Peelhorst en Maasvallei.
- Ten slotte zetten we onze gunstige ligging t.o.v. enkele grote steden in de regio in de etalage. We positioneren Boekel als een prettige uitvalsbasis om de regio te ontdekken, waar toeristen kunnen genieten van de rust van het platteland, terwijl ze ook gemakkelijk toegang hebben tot de culturele en recreatieve mogelijkheden van nabijgelegen steden.

4.3 Organisatie en financiën

Organisatie en financiën vormen belangrijke randvoorwaarden voor een succesvolle uitvoering van deze visie. Sommige projecten die voortkomen uit deze visie zullen om een langere adem vragen dan andere. Borging van deze visie bij verschillende stakeholders is dan ook van groot belang, zodat de gemeente niet alleen staat in de uitvoering. Maar ook is het belangrijk dat de gemeente een passende rol aanneemt, en dus faciliteert waar nodig, en ondernemers de ruimte biedt om te ondernemen.

Organisatie en samenwerking

Vanuit de gesprekken die gevoerd zijn tijdens het proces om deze visie op te stellen is gebleken dat er weinig animo is voor de oprichting van een toeristisch platform. Daarom is het goed om te kijken naar mogelijkheden om samen met de ondernemers, culturele organisaties, organisatoren en andere betrokkenen in gesprek te blijven over deze visie. Hierbij stellen we voor om eens per jaar alle stakeholders uit te nodigen om gezamenlijk de acties en prioriteiten te bespreken. De organisatie van deze bijeenkomst ligt bij de gemeente, maar de acties worden nadrukkelijk met elkaar besproken. Voor de uitvoering van de acties worden werkgroepen gevormd en binnen de werkgroepen wordt een kartrekker aangewezen. Deze kartrekker houdt de voortgang in de gaten, verdeelt de taken om tot uitvoering te komen en is het aanspreekpunt voor de gemeente. Dit vraagt van iedereen een actieve houding om betrokken te zijn bij de uitvoering. Waar nodig en van toegevoegde waarde zal vertegenwoordiging vanuit de gemeente ook deelnemen in werkgroepen.

Financiering

De uitvoering van deze acties om de ambitie te behalen vraagt om voldoende tijd en middelen. Budgetten zijn nodig voor diverse eenmalige investeringen, maar ook voor structurele zaken, zoals onderhoud, het up to date houden van de (digitale) infrastructuur, evenementenkalender en/of -folder, informatiepunten, etc. Middels een uitvoeringsprogramma zal duidelijk worden welke budgetten nodig zijn voor de verschillende acties. Hieruit kan opgemaakt worden welk budget jaarlijks nodig is om tot uitvoering te komen.

Deze uitvoeringsagenda zal reguliere werkzaamheden en uitgaven op het gebied van kunst en cultuur moeten combineren om de totale vrijetijdssector in Boekel door te ontwikkelen.

II Overzicht Documentenbijlagen

Bijlagen </join/id/regdata/gm0755/2025/4cb63c60cc8948f08d12039ee562170a/nld@2025-06-03;08212942>